

A vezető tisztségviselők felelőssége a Csódtörvény¹ alapján - felelősség: a felszámoló szemével

I. BEVEZETŐ GONDOLATOK

A gazdasági társaságok piacon való jelenlétéből szükségszerűen következik, hogy időről időre vannak társaságok, melyek fizetéseképtelenné válnak és felszámolási eljárás hatálya alá kerülnek. Ezekben a helyzetekben rendkívül nagy jelentősége van a vezető tisztségviselők felelősségi szabályozásának. Ugyanakkor ez nemcsak egy általánosságban érdekes és fontos kérdés, hanem napjainkban egyre nagyobb és nagyobb szerepet kapó kérdéskör, tekintettel arra, hogy a szabályozás kijátszását célzó praktikák fejlődnek, a társasági vagyonnal való visszaélések gyakoribbá válnak, így a jogi szabályozáson sok múlik az üzleti élet tisztábbá tételének tekintetében. Egy másik érdekes dolog, hogy a fent említett trükkök elterjedésével némiképp ellentétes módon a vezető tisztségviselők sokszor nincsenek azon jogi információk birtokában, amik az ő érdekeik védelmét szolgálnák.

Tanulmányomban a vezető tisztségviselők felelősségének szabályozási rendszerét és a szabályozások egymáshoz való viszonyát vizsgálom. Kitérek a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) felelősségi szabályozására, továbbá a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (továbbiakban: Ctv.) és a Cstv. vonatkozó részeire. Továbbá a Kúria Polgári Kollégiumának Joggyakorlat-elemző Csoportja (továbbiakban: joggyakorlat-elemző csoport) által „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” témájú 2017. február 6. napján elfogadott 2016.El.II.JGY.G.2. számú összefoglaló véleményére² (továbbiakban: Vélemény).

Elemzem az alkalmazáshoz szükséges tényállási elemeket, a vezetők felelősségét megalapozó lehetséges magatartásokat, és a hitelezői érdekek sérelmének törvényi védelmét is. Majd áttérek – interjúk során szerzett információk feldolgozása alapján - a gyakorlat ismertetésére és vizsgálatára.

Ezt követően a rendelkezések alkalmazásának problémáit ismertetem a Vélemény tükrében. Végül pedig egy egységes európai szabályozás megalkotásának szükségességét és lehetőségét vizsgálom, a német, francia, angol és egyesült államokbeli szabályozásra történő rövid kitékintéssel.

II. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

A vezetői felelősség törvényi szabályozásának ismertetése előtt fontosnak tartom kitérni egy lényeges előkérdésre.

---

¹ A csódeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. tv (továbbiakban: Cstv.)

² https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_6.pdf (2020. június 9.)

Azt már a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (továbbiakban: Gt.) is egyértelművé tette, hogy fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beálltát követően a vezető tisztségviselő fő feladata a hitelezői érdekeknek megfelelően eljárni. Ennek be nem tartása esetén a vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettségét a Cstv. szabályozza. Ez alapján kijelenthetjük, hogy a vezetők felelősségre vonását a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beállta alapozza meg. Az, hogy ennek kialakulásáért a vezető tisztségviselők milyen mértékben felelnek, külön vizsgálatot igényel. Az viszont, hogy mihez viszonyítva állapítjuk meg a felróhatóságot, nyitott kérdés.

A Cstv-vel kapcsolatban két uralkodó álláspont ismert, az első szerint csupán az általában elvárható magatartás az irányadó, mások, - köztük Nochtá Tibor is - úgy vélik, az általános elvárhatóság a gazdasági társaságokról szóló törvényben meghatározott, a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott fokozott gondosságot jelenti.³ Én Nochtá Tiborral értek egyet, aki tehát az elvárható magatartás mércéjének szigorúbban való meghatározását tartja célszerűnek. „Ennek megfelelően a külföldi társasági jogokban is az üzleti életben általában megkívánt körültekintéshez és gondossághoz igazodóan ítélik meg az ügyvezetésre jogosult személy felróhatóságát.”⁴

II.1. A vezetői felelősség szabályozása a Ptk-ban

A Ptk. vezette be először a károkozás általános tilalmát.⁵

A szabályozás korábban nem differenciált a kontraktuális és deliktuális felelősség között, így a vezető által harmadik személynek okozott kárért is a társaság felelt. Későbbiekben a Ptk. a vezető tisztségviselő gazdasági társasággal való egyetemleges felelősségét mondta ki, a felelősségátvitel elve alapján. 2016. évben a rendelkezést akként módosították, hogy a harmadik személynek vezető tisztségviselői jogkörében eljáró személy által okozott kárért csak akkor felel a vezető, ha a kárt szándékosan okozta, egyébiránt a társaság vonható felelősségre.⁶

A társaság és a tagok vonatkozásában a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint állapítható meg a vezető tisztségviselő felelőssége (kontraktuális felelősség), ezt belső felelősségnek is nevezzük.⁷ Ez alól csak a Ptk. 3:117. § (1)-(2) bekezdés rendelkezései alapján van lehetőség mentesülésre.⁸ Ugyanakkor a Ptk. 6:142. § szerint a szerződésszegéssel

³ BH 2001.12.594. (Legf.Bír.Mfv.II.10.661/1999.sz.)

⁴ Nochtá Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján In: Gazdaság és Jog., 2013., 21. évf. 6. szám, 3-8. p.

⁵ Ptk. 6:518. § A törvény tiltja a jogellenes károkozást

⁶ A Ptk. 3:24. § (2) A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta

⁷ Ptk. 3:24. § (1) A vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben

(2) A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta

⁸ Ptk. 3:117. § (1) Ha a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a beszámloló elfogadásával egyidejűleg az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelését megállapító felmentvényt ad, a társaság a vezető tisztségviselő ellen akkor léphet fel az ügyvezetési kötelezettségek megsértésére alapozott kártérítési igényel, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok, vagy hiányosak voltak

okozott kárért való felelősség alól annak bizonyításával is mentesülhet a vezető, hogy a szerződésszegést okozó körülmény ellenőrzési körén kívül esett, előre nem láthatta, és nem is volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa.⁹

A vezetők hitelezők felé fennálló felelősségét (deliktuális felelősség) a Ptk. 3:118. § állapítja meg¹⁰, miszerint ilyen esetekben a szerződéses jogviszony hiányából kifolyólag a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alapul venni. Ezzel a szakasszal együtt a 3:86. § (2) is úgy rendelkezik a jogutód nélküli megszűnés esetére, hogy a hitelezők felé - azok kielégítetlen követeléseire erejéig - a vezető deliktuális felelősséggel tartozik, ha a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően nem a hitelezői érdekek szem előtt tartásával járt el.

II.1.1. A „wrongful trading” szabályai a Pp-ben

A hitelezők védelmének érdekében a Ptk. megalkotásával az angolszász jogrendszerből átvételre került a „*wrongful trading*”, amit talán úgy fordíthatunk a legpontosabban, hogy „jogszerűtlen gazdálkodás” szabályozása.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a Cstv. 2014. március 15. napjától hatályos változata nem egészen az eredeti elképzelésnek megfelelően került módosításra.

A Ptk. alap gondolata szerint a vezető tisztségviselők felelősségét tartalmazó normaszöveg, anyagi jogi szabályként a Ptk-ba, míg az eljárásjogi normák a Cstv-be kerültek volna beépítésre. Ez a megoldás sokkal átláthatóbb, egyértelműbb helyzetet teremtett volna. Egyrészt megalapozta volna a vezető tisztségviselők felelősségének megállapítását, másrészt egyértelművé tette volna, hogy a felelősségre vonás hogyan és milyen feltételek mellett lehetséges.

A klasszikus polgári anyagi jogászok, köztük Sárközy Tamás is egyértelműen ezt a megoldást támogatták és felesleges duplikációként értelmezték a Cstv-be való anyagi jogi normák felvételét.

A Ptk. 3:118. §-a szerint „ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetési képtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe.”

---

(2) Ha a vezető tisztségviselői jogviszony két egymást követő, beszámolóval foglalkozó ülés között megszűnik, a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv következő ülésén döntsön a felmentvény kiadásáról

⁹ Ptk. 6:142. § Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa

¹⁰ Ptk. 3:118. § Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetési képtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható

A 2006. évi Gt. utaló szabályozásával szemben ez a norma ténylegesen kimondja a vezető tisztségviselő felelősségét, továbbá meghatározza a feltételeit, és ezáltal jogalapot biztosít a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szemben fennálló felelősségének érvényesítéséhez. A Cstv. 2013. évi kapcsolódó módosításának a tervek szerint a felelősség felszámolási eljárásokban való érvényesítésének szabályait kellett volna tartalmaznia.

A Ptk. és a Cstv. szabályainak egymásra vetítése, ill. értelmezésük nem egységes a jogirodalomban. Egyes szerzők véleménye szerint a két törvény rendelkezései külön felelősségi alakzatot és az ehhez kapcsolódó igényérvényesítés lehetőségét hozták létre. Ezzel ellentétben az a véleményem, hogy a Ptk. kizárólag az anyagi jogi jogosultságot mondja ki, azonban az eljárásjogi szabályokat nem tartalmazza. Ezáltal nem az igény érvényesítésének kétféle módjáról van szó, hanem egyfelől a felelősség alapjának, másrésről pedig a speciális szabályok szerinti felelősségnek a meghatározásáról.

Érdekes megoldás azonban, hogy a Cstv. az eljárásjogi szabályok mellett anyagi jogi normákat is tartalmaz, amely zavartkeltő lehet a két törvény vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálata közben.

Maga a jogintézmény könnyebben vizsgálható lenne, és az ellentmondások száma is csökkenne, ha az anyagi jogi és eljárási szabályokat a jogalkotó különválasztaná, és megszűnne a párhuzamos szabályozottság.

II.2. A vezetői felelősség szabályozása a Ctv-ben

A Ctv. is több helyen szabályozza a vezető tisztségviselők felelősségét. A 98. § (5)-(6) bekezdéseiben a törvény ugyanezen szakasz (3) bekezdésében foglalt iratátadási és tájékoztatási kötelezettség határidőben és megfelelően történő teljesítésétől teszi függővé a vezető tisztségviselő kártérítési felelősségének beállítását.¹¹ Így, ha ezeket a kötelezettségeit a vezető tisztségviselő nem, vagy nem a fent említett módon teljesíti, az ebből származó károk tekintetében beáll a felelőssége.

Amennyiben a vezető tisztségviselő mulasztást követ el, úgy a Cégbíróság kérelemre ismételten is kiszabható pénzbírsággal is sújthatja. Abban az esetben, ha a 98. § (3) bekezdése szerinti kötelezettségekkel kapcsolatban a vezető tisztségviselő mulasztása okoz plusz költséget a cégnek, vagy valótlan adatokat közöl az adatközlési kötelezettsége során, ami a kötelezettség szakértő általi teljesítését teszi szükségessé, a vezető tisztségviselő az ebből eredő költségek viselésére is kötelezhető.

Ugyanígy a 98. § (3) bekezdése szerinti kötelezettségek rögzítése a nem, vagy a nem teljeskörűen történő teljesítést veszi alapul. A 118/B. § (5) bekezdése a vezető tisztségviselő

---

¹¹ Ctv. 98. § (5) A cég korábbi vezető tisztségviselője a (3) bekezdésben meghatározott feladatok, ill. határidők elmulasztásából vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő károkért a polgári jog általános szabályai szerint kártérítési felelősséggel tartozik. A korábbi vezető tisztségviselő mulasztása esetén a végelszámoló vagy a cég hitelezője kérelmére a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárás keretében a korábbi vezető tisztségviselőt 100 000 Ft-tól 900 000 Ft-ig terjedő, ismételten is kiszabható pénzbírsággal sújthatja.

(6) A végelszámoló vagy a cég hitelezője kérelmére a mulasztó vagy valótlan adatot közlő korábbi vezető tisztségviselőt a cégbíróság arra is kötelezheti, hogy viselje azokat a költségeket, amelyek a (3) bekezdésben foglalt feladatoknak a végelszámoló által megbízott szakértő által történő elvégzésével merülnek fel.

bizonyítási kötelezettségét annak vonatkozásában határozza meg, hogy ezen jogviszonyának fennállta alatt nem történt vagyronvesztés.

A Ctv. 118/B. § (1)¹² bekezdése a Ptk. szabályozásával összhangban akkor állapítja meg a vezető tisztségviselő felelősségét, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte után nem a hitelezői érdekeket tartja szem előtt. A szabályozás szerint ez annyival egészül ki, hogy a felelősség beálltához az is szükséges, hogy a fentebb említett magatartás eredményeképpen a cég vagyonának csökkennie kell, ill. a hitelezői követelések kielégítésének meg kell hiúsulnia.

II.3. A vezetői felelősség szabályozása a Cstv-ben

A vezető tisztségviselő felelősségét a Cstv. 33/A. §-a szabályozza, mely egyaránt tartalmaz anyagi jogi és eljárásjogi szabályokat is.

A felelősségre vonás jogintézménye először 2006. évben jelent meg a magyar szabályozásban, ami azóta több módosításon esett át. Az utolsó Cstv. módosításáról szóló törvény 2017. július 1. napján lépett hatályba.

Bár a felelősségre vonás fő karakterisztikáját adó kétlépcsős struktúra a módosítások során nem változott, a szabályozás folyamatos alakulása miatt érdemes a törvényszöveget annak időállapotai szerint vizsgálni.

II.3.1. A vezetői felelősség szabályozása időállapotok szerinti vizsgálata a Cstv-ben

II.3.1.1. 2006. július 1. és 2009. augusztus 31. között hatályos állapot

A Cstv. 14. §-a és a 17. §-a hozta be a felelősség megállapításának és a felelősség marasztalásnak a szabályait.

Az (1) bekezdés kimondja, hogy a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása iránt indított pert a felszámoló vagy a hitelező kezdeményezheti a felszámolás ideje alatt, amennyiben a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beállta után a vezető tisztségviselő nem a hitelezői érdekek elsődleges szem előtt tartásával járt el, és ez a társaság vagyonának csökkenését eredményezte. Itt jegyzem meg, hogy határidőben érkezettnek tekintjük tehát a felszámolás jogerős elrendelésének közzététele után és a felszámolás jogerős lezárásáról szóló végzés közzététele előtt benyújtott keresetet is.

Tehát a hitelezői érdekek nem prioritásként való kezelése és az ebből következő társaság oldalán jelentkező vagyonsökkenés már megalapozza a vezető tisztségviselő felelősségét.

---

¹² Ctv. 118/B. § (1) Ha a cégbíróóság a céget kényszertörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője - ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is - az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, ill. a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsult. Több vezető tisztségviselő esetén felelősségük egyetemleges.

Fontos kiemelni, hogy a szabályozás nemcsak a felszámolás megkezdésének időpontjában a vezetői tisztségviselői pozíciót betöltő személy tekintetében engedi a felelősség vizsgálatát. Azoknak a vezető tisztségviselőknek is vizsgálhatóvá teszi a felelősségét, akik ezt a pozíciót a felszámolás megkezdésének időpontját megelőző 3 év folyamán látták el.

Ugyanakkor a szabályozás nemcsak a vezető tisztségviselőnek a felelősségéről szól, hanem azt azon személy vonatkozásában is megállapíthatónak ítéli, aki - mint árnyéküggyvezető - a szervezet döntéseire ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

A Cstv. meghatározza a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztének időpontját, miszerint: „A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.”¹³

A második lépcsőként a marasztalási per megindítására 90 napos jogvesztő határidőt szab, melyet a felszámolás jogerős lezárásától számolunk. A pert a hitelezők indíthatják, ki nem elégített követelésük erejéig az adós bíróság általi fizetésre kötelezését kérve.

Több hitelező által benyújtott kereset esetén a bíróság a pereket egyesíti, és a követelések arányos kielégítését rendeli el.

Szabályozza továbbá a vezető felelősség alóli mentesülési lehetőségeit és felállítja a hitelezői érdekek sérelmének vélelmét, melyekről a III.7. pont „Mentesülési okok” alatt írok részletesebben.

II.3.1.2. 2009. szeptember 1. és 2012. február 29. között hatályos állapot

A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi LI. törvény a 19. §-ával módosította a Cstv. 33/A. §-át.

A módosítás fontos változást hozott, hiszen a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó magatartások körét kiszélesítette, a vagyonsökkenés mellett vagylagos jelleggel a hitelezők követeléseinek teljes megghiúsítását és a környezeti terhek rendezését is megjelölte.

Emellett bevezetésre került a vagyoni biztosíték intézménye.

Lehetőséget nyitott arra, ha a bíróság által jóváhagyott közbenső mérlegből és részleges vagyonfelosztási javaslatból előzetesen kitűnt, hogy a vagyon nem elég a hitelezői követelések kielégítésére, a felperes a marasztalási pert már ezek alapján megindíthatta.

Mindezek mellett a marasztalási per megindításának határidejét az addigi 90 napról 60 napra módosította.

II.3.1.3. 2012. március 1. és 2014. március 14. között hatályos állapot

---

¹³ Cstv. 14 § (1)

A 2011. évi CXCVII. törvény¹⁴ a Cstv. 36. § (3) és (4) bekezdésének hatályon kívül helyezésével megszüntette a szabályozás szétagoltságát, a 33/A. §-t pedig akként módosította, hogy a marasztalási per megindítására nyitva álló 60 napos jogvesztő határidő ismét a felszámolási eljárás jogerős befejezésekor kezdődött. Tehát a törvény már nem tette lehetővé a per közbeni mérleg vagy vagyonfelosztás alapján történő megindítását.

II.3.1.4. 2014. március 15. és 2017. június 30. között hatályos állapot

A Cstv. 33/A. §-át a 2013. évi törvény 91. §-a ismételtén módosította.

A szabályozás a (7) bekezdéssel kiegészült, melynek értelmében a hitelezők előtt ismét megnyílt a lehetőség a marasztalási per megindítására a felszámolási eljárás jogerős befejezését megelőzően. Mindezt abban az esetben engedte a módosítás, ha annak törvényi feltételei fennálltak. Nevezetesen, ha a bíróság által jóváhagyott közbeni mérleg és részleges vagyonfelosztási javaslat alapján már bizonyos volt, hogy az adós felszámolási vagyona nem elegendő a követelések kielégítésére.

II.3.1.5. 2017. július 1-től hatályos állapot

A 2017. évi XLIX. törvény¹⁵ 17. §-a ismét módosította és pontosította a vonatkozó szabályozást.

Eszerint a megállapítási pert a hitelező, ill. a felszámoló a felszámolási eljárás alatt indíthatja meg, a jogalpok már kibővült körére hivatkozva. A vezető tisztségviselő felelőssége már akkor is megállapíthatóvá vált, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után a hitelezői érdekeket nem, vagy nem megfelelően vette figyelembe. Változás tehát a korábbi szabályozáshoz képest, hogy a vezetővel szembeni elvárások változtak és eljárása során a hitelezői érdekek figyelembevételére már nem elsődlegességgé szerepel. A hitelezői érdekek mellőzésének számít pl. már az is, ha a vezető elmulasztja a környezetkárosodás megelőzését, és a követelések kielégítése környezetkárosítás következményeként lehetetlenül el. A szabályozás itt kapcsolódik a környezetvédelmi törvényhez.¹⁶

Itt jelenik meg az ok-okozati összefüggés a vezető tisztségviselő magatartása és a társaság vagyonának csökkenése, vagy a hitelezői követelések kielégítésének megghiúsulása között, mint a felelősség megállapításának feltétele.

A módosítással a jogalkotó a vezető mentesülését megalapozó okokat is bővítette. Annak bizonyítását tette szükségessé, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után nem vállalt indokolatlanul nagy üzleti kockázatot, ill. mindent megtett annak érdekében, hogy a hitelezői veszteséget elkerülje, ill. csökkentse. Továbbá, hogy a társaság döntéshozó szerve intézkedjen, mely alatt általában határozathozatalt értünk. Ez a szabályozás gyakorlatilag az első időállapot szerinti szabályozás kibővítésének tekinthető, mikor elegendő

---

¹⁴ 2011. évi CXCVII. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról

¹⁵ 2017. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról

¹⁶ 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól, 102. § (5)

volt annak bizonyítása, hogy az ügyvezető a veszteségek csökkentése érdekében általánosságban mindent megtett.

Ezen túl részletezte a vagyoni biztosíték adására való kötelezés szabályait is.

A marasztalási per megindításával kapcsolatban a szabályozás ismét a perindítási feltételként szabja a felszámolási eljárás jogerős befejezését. A hitelezők ugyanis ezt követően kérhetik a bíróságtól, hogy az adóst kötelezze a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vett, de kielégítést nem nyert hitelezői követelések megfizetésére. A per megindítására 90 napos jogvesztő határidőt állapít meg.

Ha több hitelező ugyanazon adóssal szemben ilyen pert indít, a bíróság a pereket egyesíti és a követelések arányos kielégítéséről rendelkezik. Fontos megjegyezni, hogy ezekben a perekben a kielégítési sorrend szabályai figyelmen kívül maradnak.

II.3.2. A megállapítási és a marasztalási per

A magyar szabályozásban a felszámolásban megszűnő gazdasági társaság esetében a hitelezők és a felszámolók kétlépcsős perstruktúrában érvényesíthetik érdekeiket. Az első lépcső a megállapítási per, majd – a hatályos szabályozás szerint a felszámolási eljárás jogerős lezárása után – a második lépcső a marasztalási per megindítása.

A szóban forgó kártérítési rendszer a vezetők mögöttes felelősségének megállapításával teszi lehetővé a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyó gazdálkodás okozta kár megtérítését.

II.3.2.1. Megállapítási per

Megállapítási pert a hitelező a követelése felszámoló nyilvántartásba vételét követően indíthat. A felszámoló saját nevében és a cég képviselőjeként is élhet a perindítási jogosultságával. A keresetet annak bíróság általi kimondása iránt nyújtják be, hogy a vezető tisztségviselő törvényellenes magatartása idézte elő a kár bekövetkezését. A perben alperesként az jelölhető meg, aki a felszámolási eljárás megkezdésének időpontját megelőző 3 évben az adós gazdasági társaság vezető tisztségviselői pozícióját töltötte be és ilyen jellegű működése alatt a társaság életében fizetéképtelenséggel fenyegető helyzet jelentkezett. Több vezető általi károkozásért egyetemlegesen felelnek, melynek hatálya egyaránt kiterjed a vezetői tisztséget a felszámolás megindításának időpontjában betöltő személyre, a volt vezetőre és az árnycsoportvezetőkre is.

A pert a felszámolási eljárás időtartama alatt kell megindítani, ezalatt a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzététele és az eljárást lezáró jogerős végzés közzététele közti időt értjük.

A megindítás költségei tekintetében az illetékről érdemes szót ejteni. Összegét a meg nem határozható pertárgyérték alapulvételével kell meghatározni. Az illetékkedvezmény lehetősége az illetéktörvény¹⁷ vonatkozó rendelkezései alapján a perindító személyétől függ. A felszámolót tárgyi illetékfeljegyzési jog illeti meg a csőd- és felszámolási eljárásban,¹⁸ melyről a bíróság az eljárást megszüntető vagy a felszámolást elrendelő végzésben dönt.¹⁹

---

¹⁷ Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.)

¹⁸ Itv. 62. § (1) i)

¹⁹ Itv. 62. § (3)

Tekintettel arra, hogy a per a vezető tisztségviselő bizonyos mértékű felelősségének megállapítására irányul, a felperesnek konkrét összegben kell meghatározni azt a vagyonsökkenést, amit a vezető tisztségviselő magatartása által okozott kárnak minősít.

Pontosan meghatározandó továbbá a felperes által a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beálltának időpontja, ill., hogy az alperes ebben az időpontban vagy az azt megelőző 3 évben a társaság ügyvezetői pozícióját töltötte be.

A törvény annak bizonyítását is a felperesre terheli, hogy a vezető tisztségviselő a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beálltát követően nem vette figyelembe a hitelezők érdekeit és ez a magatartása, ill. mulasztásai a társaságnál jelentkező vagyonsökkenéssel okozati összefüggésben állnak. A felperes bizonyítási terhe az is, hogy a hitelezői követelések kielégítésének megghiúsulása erre a magatartásra, ill. mulasztásra vezethető vissza.

A per ezen szakaszában terjeszthető elő a felperes által az alperes vagyoni biztosítás adására való kötelezése iránti kérelem. A kérelmet a bíróság soron kívül bírálja el. A kötelezéshez elég, ha a felperes valószínűsíti a feltételek fennálltát.²⁰ Egyébiránt a Cstv. 2017. évi módosításának értelmében a vagyoni biztosíték nyújtására való kötelezés indokoltságát valószínűsíteni kell. A vagyoni biztosíték forintban pontosan meghatározott összeg kell, hogy legyen, melynek összege a megállapítási perben kárként megjelölt összegben van maximálva. Biztosíték adására való kötelezés esetén az alperesnek a szóban forgó összeget bírósági letétbe kell helyeznie. Az, hogy a biztosíték nyújtásának elmulasztása milyen jogkövetkezményeket von maga után, továbbra is nyitott kérdés.

II.3.2.2. Marasztalási per

A vezető tisztségviselő marasztalására irányuló per megindításának alapfeltétele a felszámolási eljárás és a megállapítási per jogerős befejezése. Innen számoljuk a nyitva álló 90 napos jogvesztő határidőt. A per célja, hogy a hitelezők felszámolási eljárás után fennmaradó követeléseit kielégítést nyerjenek. Az általuk követelhető legmagasabb összeg alapjául a megállapítási perben hozott, jogerős bírósági ítéletben meghatározott vezető tisztségviselői felelősség mértéke szolgál. A hitelezők általi perindítás esetén követeléseik arányos mértékben nyerhetnek kielégítést.

Jellemzően a megállapítás és a marasztalás iránt indított perek felperesei általában ugyanazok. Ennek egyik lehetséges okaként a joggyakorlat-elemző csoport azt jelölte meg, hogy a többi hitelező a perindításról nem értesül jogvesztő határidőn belül.

III. A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ TÉNYÁLLÁSI ELEMEK

A vezető tisztségviselők felelősségének vizsgálatához szükséges időbeli változásainak ismertetése után röviden vázolom azokat a tényállási elemeket, amelyek megalapozhatják a hitelezőkkel szemben fennálló felelősséget. Ezek megléte nyilvánvalóan szükséges ahhoz, hogy a vezető tisztségviselők felelősségét a bíróság megállapíthassa, ill. ezt követően a

---

²⁰ Szunyogh Zsófia: A vagyoni biztosítékkal kapcsolatos kérdések, Vélemény, 96-98.o.

felelősségre vonásuk is bekövetkezzen.

III.1. A vezető tisztségviselő

Vezető tisztségviselőn azt a jogalanyt értjük, aki a Ptk. szerinti vezető tisztségviselői feladatokat, azaz a társaság ügyvezetését és képviselését látja el.

Cégek, alapítványok és egyesületek vonatkozásában az tekinthető vezető tisztségviselőnek, aki a nyilvántartásba ekként van bejegyezve. Árnyéktisztviselő az a megválasztott, de be nem jegyzett személyt, akinek a gazdasági társaság élete szempontjából jelentős döntésekre meghatározó befolyása van. Lehet természetes és jogi személy is.

Bizonyos esetekben, pl. ügyvédi irodák vonatkozásában a bejegyzés meglétének vagy hiányának nincs jelentősége.

Azon gazdasági társaságoknál, melyek az Európai Unió egy másik tagállamában kerültek bejegyzésre, az tekinthető ügyvezetőnek, aki Magyarországon jognyilatkozat tételére jogosult.

Abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő jogi személy, e jogi személy tekintendő a tisztséget betöltőnek, nem pedig az a természetes személy, aki az ezzel járó feladatokat ténylegesen teljesítette.

A Cstv. azt is meghatározza, hogy ki nem tekinthető vezető tisztségviselőnek. Ilyen lehet a cégvezető, a vagyonfelügyelő és a felszámoló is.

Az alanyi kört a Ctv. a cég által választott végelszámolóval bővíti ki, és szintén meghatározza az árnyékvezető fogalmát.

III.2. A gazdasági társaság vagyona

Az adós társaság vagyonának tekintendő minden, amit a számviteli törvény²¹ befektetett eszköznek vagy forgóeszköznek értékel.

III.3. Fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet

A hatályos Cstv. szabályozása egységes abban a kérdésben, hogy a vezető tisztségviselők felelősségének megállapítása során nem mellőzhető alapfeltétel a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése. A Cstv. ugyanis erre az esetre nézve szabályozza azokat a tevőleges magatartásokat, ill. mulasztásokat, amelyek megvalósulása esetén a vezető tisztségviselő felelőssége fennállhat a hitelezőkkel szemben.

Magát a fogalmat úgy határozza meg a Cstv., hogy „a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondosság mellett látniuk kellett, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló

---

²¹ 2000. évi C. törvény a számvitelről

követeléseket”.

Fontos kiemelni, hogy ez nem azonos az adósi fizetésképtelenség megállapításának Cstv-ben rögzített feltételeivel. A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztéhez mind az objektív, mind a szubjektív feltételnek fenn kell állnia. Az objektív feltétel, hogy likvid vagy likvidd tehető vagyron hiányában az adós a fizetési kötelezettségeinek képtelen határidőre eleget tenni. A szubjektív feltétel a vezető tisztségviselőre vonatkozik, akinek erről tudomással kellett lennie vagy gondos magatartás esetén tudomással kellett volna bírnia.

Fontos hangsúlyozni, hogy az objektív és a szubjektív feltételek együttes, egyidejű megléte szükséges. Amennyiben pl. az adós bár képes lenne, de a tartozásait egyéb okból nem egyenlíti ki az esedékességkor, a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet nem áll fenn. Mint ahogyan elképzelhető olyan helyzet is, amikor az objektív feltétel fennáll, de a szubjektív nem. Például a fizetésképtelen helyzet de facto beállt, de a vezető tisztségviselő erről nem tudott és nem is tudhatott.

A tudomásszerzéssel kapcsolatban kiemelendő, hogy a vezető tisztségviselő köteles az éves beszámoló adatait, valamint az adós kötelezettségeit figyelemmel kíséreni. E körben a bíróság azt vizsgálja, hogy az ilyen tisztséget ellátó személytől elvárható kellő gondosságot tanúsította-e a vezető tisztségviselő a feladatai ellátása során.

Ahhoz, hogy a vezető tisztségviselő felelőssége megállapítható legyen, szükséges továbbá a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet megszakítás nélküli fennállása a felszámolás elrendeléséig. A vezető tisztségviselő nem vonható felelősségre tehát olyan magatartása miatt, amit az helyzet bekövetkezése után tanúsított, de a helyzet a későbbiekben megszűnt.

A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet időpontjának feltárása során olyan világos és pontos meghatározás szükséges, amely elegendő a kereseti kérelem megalapozottságának elbírálásához. E nélkül ugyanis nem állapítható meg pontosan, azaz a bíróság számára sem tisztázható, hogy a vezető tisztségviselő a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beállta után tanúsított-e olyan magatartást, amely a felelősségét megalapozhatta. A bíróság a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését csak az összes körülmény figyelembevételével állapítja meg. Elképzelhető annak az indokoltsága is, hogy igazságügyi könyvszakértő bevonására is sor kerül a szükséges körülmények tisztázásához.

III.4. A vezető tisztségviselő felelősségét megalapozó magatartások

A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szemben fennálló felelősségének vizsgálata kapcsán kizárólag a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után tanúsított magatartások relevánsak. A vezető tisztségviselő ezt megelőző tevékenységéért a Cstv. rendelkezései alapján e körben nem vonható felelősségre, az a gazdasági szervezettel szembeni kontraktuális felelősségét határozhatja meg. A hitelezőkkel szemben fennálló felelősség alapja a hatályos Cstv. szerint az, hogy:

- a vezető tisztségviselő nem a hitelezői érdekek figyelembevételével látta el a feladatait a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beállta után, és
- a magatartása eredményeként az adós vagyona csökkent.

A felelősséget megalapozó magatartások köre a Cstv. módosításai során változott. Kezdetben az adós vagyonaiban bekövetkezett csökkenés alapozta meg a kártérítési felelősséget a hitelezők irányába, majd a későbbiekben a hitelezői követelések teljes kielégítésének meghiúsítása, valamint a környezeti terhek rendezésének elmulasztása. A Cstv. 2017. július 1-től hatályos rendelkezései értelmében pedig akkor is felelősséggel tartozik a vezető tisztségviselő, ha elmulasztotta a környezetkárosodás megelőzésére, a környezetkárosítás abbahagyására, ill. a kármentesítésre vonatkozó kötelezettségeit, és a hitelezői követelések teljes kielégítése emiatt hiúsul meg.

A számviteli törvény szabályozásával összefüggésben elsősorban azt kell vizsgálni, hogy az adós aktív vagyona csökkent-e a vezető tisztségviselő felróható magatartása miatt.

Vannak a bírói gyakorlat alapján típusosnak mondható felróható, vagyont csökkentő magatartások a vezető tisztségviselő részéről, ilyen lehetnek a következők:

- ingyenesen ruhazza át vagy aránytalanul alacsony áron értékesíti az adós vagyontárgyait (pl. elajándékoz ingatlanokat, messze a piaci ár alatt értékesít gépkocsikat stb.);
- a szerződéskötések során nem a tőle elvárható gondossággal jár el (pl. olyan partnerrel köt szerződést és szállít számára termékeket, akinek fizetőképességét nem vizsgálta);
- ésszerűtlen gazdasági kockázatot vállalva megkárosítja az adóst (pl. különösen nagy kockázatú befektetéseket vásárol, amit aztán elbukik);
- a meglévő adósi vagyont nem adja át a felszámolónak (pl. a csődtörvényi előírás ellenére Cstv. 31. §, nem adja át sem a vagyont, sem az iratokat).

A vezető tisztségviselő vagyont csökkentő magatartása mulasztással is megvalósulhat, ha pl. nem képez céltartalékot annak ellenére, hogy az adóhatóság jogerős határozattal állapította meg az adós adó tartozását. Megjegyzendő, itt szükséges, hogy legyen miből képezni a céltartalékot, mert az ügyvezető a saját magánvagyonából nyilvánvalóan nem köteles erre.

Azonban nyilvánvaló, hogy nemcsak az aktív vagyona csökkenése hiúsíthatja meg a hitelezői követelések kielégítését, hanem a vezető tisztségviselő ésszerűtlen üzleti döntései alapján keletkezett tartozások is. A már említett teljes hitelezői követelés-kielégítés meghiúsulása is lehetőséget teremthet a perindításra. Ezzel összefüggésben azt vizsgálja a bíróság, hogy a vezető tisztségviselő által tanúsított felróható magatartás nélkül mekkora lett volna a hitelezők követeléseinek kielégítésére fordítható vagyona, és az mennyivel csökkent a vezető tisztségviselő tevékenysége folytán.

A környezeti károk elhárításának kötelezettsége a Cstv. módosításai során kiemelten fontos magatartássá vált, amelynek megszegése önállóan is szankciót von maga után. Ennek indoka, hogy a környezeti terhek hatására az adós vagyontárgya alacsonyabb összegért értékesíthető vagy az ellenértékének egy részét a felszámolási eljárás során a környezeti tehermentesítésre kellett fordítani. Ezáltal a hitelezői igények kielégítésére fordítható összeg csökken.

Fentiek alapján tehát megállapítható, hogy a Cstv. szabályozása a vezető tisztségviselők

felelősségének 2006. évi megjelenése óta egységes abban, hogy a speciális deliktuális felelősségük abban az esetben áll fenn, ha a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után olyan magatartást tanúsítanak, amellyel a hitelezők érdekeit figyelmen kívül hagyják, és ezen magatartás következtében az adós vagyona nekik felróhatóan csökken. A vezető tisztségviselő csak a törvényben meghatározott mentesülési okok esetén kerülheti el a felelősségre vonást. Fontos kiemelni, hogy a vezető tisztségviselő az általa okozott kár mértékéig köteles helytállni, vagyis a felróható magatartásával okozott vagyonsökkenést, kárt kell megtérítenie a hitelezők részére.

III.5. A hitelezői érdekek sérelmének törvényi védelme

A Cstv. a hitelezői érdekek sérelmével kapcsolatban vélelmet állít fel, amely a vezető tisztségviselő éves beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségével kapcsolatos. Amennyiben ugyanis a vezető tisztségviselő a felszámolás kezdő időpontja előtt e kötelezettségeit elmulasztja, kártérítési felelőssége megállapítható. Ugyanez a vélelem vonatkozik arra az esetre is, ha a vezető tisztségviselő a Cstv. 31. §-ában meghatározott kötelezettségeknek nem tesz eleget. Nem készít tevékenységzáró beszámolót, és nem adja át a felszámolónak az adós iratait, valamint vagyonát. Ezzel ugyanis elmulasztja a tájékoztatási kötelezettsége teljesítését.

Kérdéses, hogy a vezető tisztségviselő felelőssége fennáll-e abban az esetben is, ha ezeknek a kötelezettségeinek csak részben vagy késedelmesen tesz eleget.

E tekintetben minden ügyre érvényes szabályt előre meghatározni nem lehet, hiszen a bíróság minden ügyben egyenként fogja megvizsgálni, hogy a kötelezettség részbeni vagy késedelmes teljesítése esetén is felelősséggel tartozik-e a vezető tisztségviselő. Azaz, hogy a késedelem milyen mértékben sérti a hitelezők érdekeit, korlátozza a pontos tájékozódáshoz való jogukat.

A bizonyítási teher ebben az esetben a vezető tisztségviselőt terheli, hogy a Cstv. véelme alapján neki felróható magatartások ne eredményezzék a felelősségének megállapítását.

Előfordulhat nyilvánvalóan olyan helyzet, hogy ő minden tőle elvárhatót megtett annak érdekében, hogy az éves beszámoló elfogadásra kerüljön, azonban a társaság legfőbb döntéshozó szerve nem határozott a kérdésben vagy nem fogadta el a beszámolót. Lehetséges az is, hogy a cégnyilvántartásba bejegyzett vezető tisztségviselőt a fenti kötelezettségek nem terhelik, mert a teljesítés esedékességének időpontjában ténylegesen már nem ő volt az adós vezető tisztségviselője. Ezért, ha bizonyítja, hogy nem neki kellett eleget tenni ezeknek a kötelezettségeknek, mentesülhet a felelősségre vonás alól.

III.6. A bizonyítási teher

A vezető tisztségviselő felelősségének megállapítására irányuló perben a keresetbenyújtó félnek, a felperesnek kell bizonyítania a releváns tényeket, azokat, melyek a kereseti kérelmét alátámasztják. Amennyiben a megállapítás mellett a vezető tisztségviselő marasztalására is irányul a kereset, akkor az előterjesztés feltételeinek fennállását is bizonyítani kell.

A vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása vonatkozásában releváns ténynek

számít, hogy az adott időszakban valóban ő látta-e el az ügyvezetési feladatokat, ill. ténylegesen az ő döntései voltak-e irányadók.

A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését, ill. ennek az időpontját is bizonyítani kell. A felperes köteles alátámasztani, hogy az adós a számviteli törvény szerinti aktív vagyónában történt-e olyan vagyonsökkenés, amely a vezető tisztségviselő magatartásának a következménye, ill. ezzel kapcsolatban lényeges szempont, hogy a magatartás és a vagyon csökkenése között az ok-okozati összefüggés fennáll-e. Bizonyítania kell továbbá a felperesnek azt a tényt is, hogy a vezető tisztségviselő a Cstv. alapján szankcionálandó magatartásával nem a hitelezői érdekek figyelembevételével járt el.

Vannak azonban olyan esetek, amikor a bizonyítási teher megfordul, és a vezető tisztségviselőt, alperest terheli. Ennek megfelelően kell eljárni pl. a már említett hitelezői érdekek sérelmének törvényi véelme esetén is. A Cstv. 2017. július 1-én hatályba lépett rendelkezéseinek megfelelően akkor is megfordul a bizonyítási teher, ha az adós gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselője áttekinthetetlené tette az adós vagyoni, ill. pénzügyi helyzetét.

III.7. Mentesülési okok

A vezető tisztségviselők felelősségének 2006. évi megjelenésekor a Cstv. szabályai szerint abban az esetben lehetett mentesülni a felelősség alól, ha a vezető tisztségviselő bizonyította, hogy az adott helyzetben tőle elvárható valamennyi intézkedést megtette annak érdekében, hogy csökkenjenek a hitelezők veszteségei.

A későbbi módosítások során ez a rendelkezés megmaradt, így a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után a vezető tisztségviselőnek az ilyen tisztséget betöltő személyektől elvárható valamennyi intézkedést meg kell tennie a hitelezői veszteségek elkerülése, ill. csökkentése érdekében.

A vezető tisztségviselő köteles továbbá minden tőle elvárhatót megtenni az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezésével kapcsolatban is. Ha mindezeket megtette, mentesül a kártérítési felelősség alól. A Cstv. 2017. július 1-től hatályos szabályai szerint a vezető tisztségviselő abban az esetben is mentesül a felelősség alól, ha bizonyítani tudja, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet beállta után nem vállalt indokolatlan üzleti kockázatot az adós pénzügyi helyzetéhez képest.

A mentesülési okok vizsgálata során az eset összes körülményére figyelemmel kell lenni. A bírói gyakorlat szerint a több ok is megalapozhatja a vezető tisztségviselő felelősség alóli mentesülését. Csak példálózva:

- több személy együttes ügyvitele esetén ő a vagyon csökkenését okozó döntés ellen volt, ellene szavazott vagy
- az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szervének döntése hiúsíthatta meg a hitelezői követelések kielégítését.

Amennyiben a vezető tisztségviselő a legfőbb szerv döntésére hivatkozik, akkor vizsgálni kell, hogy ő milyen módon járt el a legfőbb szerv döntésének előkészítése kapcsán, ill. volt-e

ráhatása a tagok szavazatának formálására. Ugyanakkor általában nem elégséges kimentési okként, ha a vezető tisztségviselő arra hivatkozik, hogy nem rendelkezett a tisztsége ellátásához szükséges ismeretekkel és készségekkel, ezt ugyanis előre, a tisztség ellátásának elvállalása előtt lehetett volna eredménnyel mérlegelnie.

Az sem mentesíti a vezető tisztségviselőt a felelősségre vonás alól, ha a tisztsége névleges betöltésére hivatkozik. Azáltal ugyanis, hogy a cégnyilvántartásba vezető tisztségviselőként bejegyzik, jóhiszemű harmadik fél joggal feltételezi, hogy az adós társaságot ő képviseli és az ügyvezetési feladatok ellátásáért ő felel.

IV. A FELELŐSSÉG TÁRSASÁG ÁLTALI ÉRVÉNYESÍTHETŐSÉGE

A már áttekintett törvények alapján összegezhető, hogy a vezető tisztségviselő feladata a gazdasági társaság ügyvezetése és képviselése, továbbá a hitelezők érdekeit is szem előtt kell tartania.

Ebből is látszik, hogy az ügyvezető felelőssége két irányban áll fenn. Egyrészt a társaság felé, melynek érdekeit - szerződéses jogviszony keretein belül - érvényesíteni és képviselni köteles, másrészt a hitelezők felé, akiknek – bár már nem elsődlegességgként – érdekeit szintén figyelembe kell vennie.

Az ügyvezető a társaság irányában fennálló felelősségének érvényesítésére kizárólag maga a gazdasági társaság jogosult. Ugyanakkor a felelősség peres úton történő érvényesítése nem kötelező, a társaság más szankciót is foganatosíthat, ill. ettől teljesen el is tekinthet. Az elévülési idő 5 év.

Itt fontos kitérni a Gt. 30. § (5) bekezdésében szabályozott felmentvény intézményére. A korábbi szabályozástól eltérően a legfőbb szerv már anélkül is határozhat a kibocsátásáról, hogy a létesítő okiratban erről bármilyen rendelkezés szerepelne. A felmentvény gyakorlatilag a gazdasági társaság által a vezető tisztségviselő részére kiállított igazolás arról, hogy az a megelőző üzleti évben törvényesen, a társaság érdekeinek megfelelően járt el.

Ez garantálja, hogy a tisztségviselővel szemben az abban az időszakban tanúsított magatartásának alapulvételével eljárás nem indítható. A társaság saját hatáskörében a felmentvényt visszavonni nem tudja, csupán bíróság előtt támadható meg abban az esetben, ha a társaság bizonyítani tudja, hogy a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények, vagy adatok valótlanok, hiányosak voltak. Ennek bebizonyosodása esetén a bíróság hatályon kívül helyezheti a felmentvényt.

Kiállítása évente történhet, de a Ptk. 3:117. §-a ezt már a két beszámoló közötti időben is lehetővé teszi, amennyiben a vezető tisztségviselő megbízása ekkor szűnik meg.

V. MIÉRT FORDUL ELŐ VISZONYLAG RITKÁN A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK TÉNYLEGES FELELŐSSÉGRE VONÁSA?²²

---

²² A fejezetben a Felszámolók Országos Egyesülete (FOE) elnöksége által rendelkezésre bocsátott adatok, interjú részletek kerültek feldolgozásra

Ennek több oka is lehet.

A 2010-es évek elején az újonnan indult felszámolási eljárások száma a 20.000-es darabszámot is elérte, vagy meghaladta Magyarországon. Ez a szám folyamatosan csökkent, most az évtized végére, talán 5.000 db-ot sem fogja meghaladni az egy adott évben indult felszámolások száma. Tehát a felszámolások száma folyamatosan csökken így arányosan a 100 ügyre számított perhányados is csökken - csökkennie kell - változatlan szabályozási környezet mellett. Azaz a felelősség megállapítási és marasztalási perek is csökkenő számot fognak mutatni.

A hitelezők, a vezető tisztségviselői felelősségre vonás törvényi lehetősége kapcsán óriási várakozással voltak, hogy most röviden, gyorsan áttörhető lesz a korlátolt felelősség nyújtotta védelem, ami mögé bújhattak éveken, évtizedeken át a csalárd ügyvezetők a legkedveltebb cégformában, a korlátolt felelősségű társaságban. A 2006. évtől született ítéletek, ill. azok végrehajthatósága nagyon kedvezőtlen fogadtatásra talált üzleti körökben.

A kettős perszerkezetet (marasztalási – megállapítási per) érthetetlennek, feleslegesen időt húzóknak és felettébb nehézkesnek találták. Ne felejtjük el, hogy a kezdeti szabályozásban a megállapítási pert is csak a felszámolási eljárások jogerős befejezését követően lehetett megindítani.

FOE interjúalanyom elmondásából ismertetek egy eléggé tipikusnak mondható példát, amely szemlélteti, hogy milyen sok lehetősége volt egy ügyvezetőnek a saját magánvagyonára kimentésére:

Képzeljünk el egy ügyvezetőt, akinek a cége fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetbe kerül. Vélhetően az ügyvezető az első, aki ezt észleli. Ebben a helyzetben, nem várva, de megsejtve esetleg a későbbi személyes felelősségre vonást elkezdti a saját vagyonát különféle szerződésekkel szisztematikusan csökkenteni, lényegében elkezdte a vagyonát kimenteni. De ekkor még esetleg csak fizetési felszólítások vannak a cég ellen, melyeket a cég ekkor még kezel(get). Újabb fizetési határidőket kér a hitelezőitől, részteljesítéseket eszközöl, egyéb ígéreteket tesz, azaz időt nyer.

Amikor a helyzet kezd kezelhetetlenné válni, megérkezik egy felszámolási kérelem a céghez (a bíróságtól). A kezdeti szabályozás szerint ezt ekkor még lehetett vitatni. A felszámoló bírónak lényegében egy gazdasági nemperes eljárás keretében elkezdte feltárni a tényállást, hogy valójában fennáll-e ez a követelés, vagy nem? Ekkor még komoly lehetőségek voltak az ügyvezetők kezében egy esetleges felszámolás elkerülésére.

Nyilván a végtelenségig nem húzható az sem, tehát előbb utóbb, ha a cég nem fizet, a felszámolási eljárást el fogják indítani.

Ne felejtjük, ez idő alatt a vezető tisztségviselő folyamatosan menti ki a vagyonát, rejti el a vagyonelemeket és a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése óta már lehet, hogy fél év is eltelt.

A bíróság megállapítja a fizetéseképtelenséget, elrendeli a felszámolást és kijelöli a felszámolót. (Ez csak a korábbi szabályozás szerint volt így.)

De ez csak az elsőfokú bíróság, az illetékes törvényszék elsőfokú végzése, mely fellebbezhető végzés. Ügyvezetőnk ezt természetesen megfellebbezi, ezzel nyert újabb fél évet, azzal már 1 évnél tart és a felszámolási eljárás még csak most indult el jogerősen.

A felszámolási eljárás eltarthatott 1-2 évig. Ha a volt ügyvezető sok tisztázatlan ügyet hagyott hátra, akár ingatlanoknál, amit nem lehetett rövid időn belül elintézni vagy hiányos iratanyagot hagyott hátra, a felszámoló nagyon nehéz helyzetbe került akár az ingatlanok helyzetének rendezésénél, akár a követelésbehajtásoknál, akár a munkaviszonyban lévő dolgozók helyzetének a rendezésénél.

A megállapítási per kezdetéhez szükség volt megvárni az adós cég felszámolásának jogerős befejezését, amikor – a példa szerinti - ügyvezetőnk már 2-3 évnél járt, azaz ennyi ideje tüntette el a vagyonát folyamatosan.

A megállapítási per jogerős befejezését követően lehetett elindítani a marasztalási pert. Ezekből a számokból jól látszik, hogy példánk képzeletbeli ügyvezetőjének kb. 4-5 éve volt láthatatlanná tenni a vagyonát.

Az ilyen esetekben a megállapítási és marasztalási per nyertes hitelezője, az - adós volt ügyvezetőjét magas összegben marasztaló – ítélet végrehajtása során szembesült azzal, hogy az ügyvezető teljesen vagyontalan.

Az az igazság, hogy az ügyvezetői felelősségre vonások száma alapvetően megyei megoszlások szerint változik. Ennek pedig alapvetően az oka, hogy a legtöbb mögöttes felelősségre vonási pert minden megyében az állami adóhivatal - APEH, később NAV - indította.

A megyei adóhivatalok aktivitása pedig alapvetően a megyei igazgatóság vezetőjétől, esetleg a vezető jogász hozzáállásától függ. Ha egy megyében aktív az adóhatóság, sok ilyen per indul, ha passzív, akkor nyilvánvalóan kevés vagy semennyi. Ezért fordulhat elő, hogy egyes megyékben akár egy évben indul egy tucat, vagy még több per, míg más megyékben gyakorlatilag évekig nulla az indult perek száma.

Itt felmerül egy érdekes kérdés. A NAV minden perindítás előtt – élve hatósági jogosítványaiival – lényegében levizsgálja az ügyvezetőt. Az adóhatóságnál rendelkezésre állnak az adóbevallásoktól kezdve gépjármű nyilvántartás, ill. az ingatlan-nyilvántartás adatai.

Itt látható módon az adóhatóság hitelezői és hatósági jogosítványai összekeverednek. Mert miért is van lehetősége hitelezőként olyan adatokhoz hozzájutnia, ami a többi hitelező számára nem áll rendelkezésre?

Ez nyilvánvalóan nem deklaráltan vállalt feladata a NAV-nak, hanem olyan háttérinformációk, lehetőségek, amikkel a perhatékonyság érdekében élhet és él is.

A gyakorlatban, amely vizsgálatoknak az a végeredménye, hogy az adós volt ügyvezetője semmiféle regisztrált vagyontárggyal nem rendelkezik (repülő, hajó, ingatlan, autó, cég üzletrész, bankszámla), azokban az esetekben a NAV meg sem indítja ezeket az eljárásokat.

Ezeket a pereket alaposan elő kell készíteni, komoly keresetlevelet írni, a perben az adóhatóságot hatékonyan képviselni. Minél nagyobb összegről van szó, annál valószínűbb, hogy az ellenfél oldalán is felkészült ügyvédek ülnek. Tehát ezeket a pereket nagy számban megindítani csak az az adóhivatal tudja, amely komoly, hatékony és ilyen perekben tapasztalt nagyszámú alkalmazottal rendelkezik.

Azért látható, hogy ezeknek a kifejezetten bizonytalan eredményességű pereknek nagy a kockázata és még nagyobb a költsége. Az anyagi és a humán erőforrásokat is bele kell raknia a hitelezőnek, legalább is meg kell előlegeznie.

Megnyert per esetén is nagyon kétséges az adóson akár a perköltségeket is behajtani. Érthető, hogy ezeket a költségeket kevesen előlegezik meg.

VI. GYAKORLATI KÉRDÉSEK A VÉLEMÉNY ALAPJÁN

A Vélemény több gyakorlati kérdést is felvet, ill. a gyakorlat szempontjából némileg más megvilágításban mutatja be a vezető tisztségviselők felelősségét.

VI.1. Az árnyékügyvezető kérdése²³

Régóta foglalkoztatja a jogalkotót az a kérdés, hogy mit lehet kezdeni azokkal az ügyvezetőkkel, tulajdonosokkal, akik tevékenyen részt vettek a cégek tönkretételében, de felelősségre vonásuk tényleges cégbejegyzés nélkül nagy nehézségekbe ütközik, vagy még gyakrabban teljesen ellehetetlenül.

A felelősségre vonási szabályok szigorodása előtt, ami pusztán néhány évet jelent, bevett napi gyakorlat volt a felszámolás közelébe került cégeknél a teljes „menedzsment váltás”. Ez gyakorlatban annyit jelentett, hogy ha a tulajdonos megérezte, hogy a cég jó eséllyel menthetetlen, akkor a cég üzletrészeit, ill. ügyvezetését „ráírták” egy külföldi állampolgárságú személyre.

A ráírták kifejezés használata nem véletlen és nem hanyagságból került a szövegbe. Interjúalanyom így fogalmazta meg azt a jogi aktust, helyzetet, amikor gyakorlatilag teljesen értéktelen üzletrészeket valaki a „nevére vesz”, ill. egy reménytelen pénzügyi helyzetű cégben elvállalja az ügyvezetői teendőket.

Ezekben az esetekben ugyanis nem az üzletrészt vásárló fizetett, hanem az eladó a vevőnek. Utóbbit az ügyvezetés elvállalására az azonnali, egy összegben nyújtott jelentős ellenszolgáltatás motiválta.

Ezek az ügyvezetők azonban az esetek döntő többségében semmiféle érdemleges ügyvezetői feladatot nem láttak el, semmiféle problémát nem oldottak meg a cégben. Kezdetben éppen elég volt, mármint, hogy lekerült az ügyvezetés a tényleges ügyvezető nevérol. Ezen új ügyvezetők (árnyékügyvezetők) állampolgársága földrajzi megoszlás szerint változott.

Dél-Magyarországon kedveltek voltak az egykori Jugoszlávia területéről érkező ügyvezetők, elsősorban Szerbiából. Abban az országban nemrég még háború dúlt, rengeteg szegény ember élt ott akkoriban, főleg vidéken, nem volt nehéz olyan embereket találni, akik néhány száz EURO fejében szinte bármit elvállaltak. Egy ügyvezetés mögött álló nehézkes, lassú, esetlegesen bekövetkező marasztaló ítélet sem különösebben rázta meg őket, hiszen ezek az ítéletek jellemzően soha nem kerültek végrehajtásra a Szerbiában élő volt ügyvezetőn. Az ítéletek egzisztenciájukat, életüket szinte egyáltalán nem befolyásolták.

Kelet-Magyarországon a szerbiaihoz hasonló megfontolásból és motivációból elsősorban

---

²³ A FOE tagjaival készített személyes interjúk során szerzett információk feldolgozása alapján készült tartalom

Romániából érkeztek az árnyékügyvezetők. Bár közülük többen már kettős állampolgársággal rendelkeztek és lakóhelyük is volt Magyarországon.

Az északi, észak-kelet magyarországi cégekben elsősorban Ukrajnából érkeztek a magyar ügyvezetők „megmentői”. Sokszor olyan mennyiségben és olyan szervezeten, hogy egyszerre akár 20-30 embert is hoztak be buszokkal, őket a tapasztalat szerint már időpontra várták ügyvédek, akik a társasági szerződés módosításaihoz szükséges papírokat előkészítették, akár üzletrész adásvételre, akár ügyvezető váltásra volt igény.

E három területnek voltak közös pontjai.

Földrajzi közelség

Az árnyékügyvezető a társasági szerződés aláírása után hazamehetett, dolga nem volt több, a cég tényleges vezetését a korábbi ügyvezető vitte tovább. Azokban az esetekben pedig, mikor a feladatában senki sem helyettesíthette, (tanúkihallgatáson hatóságok előtt stb.), könnyen mozgósítható volt a közeli lakóhelyéről.

Nyelvismeret

Ezek a külföldi ügyvezetők nagyrészt a történelmi Magyarország területéről származtak és többségükben magyar anyanyelvűek voltak, vagy idegen nyelvként tanulták a magyar nyelvet, de kifogástalanul értették és beszélték. Jellemzően kedvelt volt, ha az árnyékügyvezető nem magyar, vagy nem magyar hangzású névvel szerepel, hanem kifejezetten szerb, román, vagy ukrán hangzásúval.

Csekély költség

A nehéz sorsú, sok esetben a hazájukban is deklasszálódott emberek csekély összegekért is nagyon sokat tudtak „segíteni” a cégek tényleges ügyvezetőin. Interjúalanyom szerint ezek a döntések – ha lehet ilyet mondani – nagyon jó ár-érték arányú döntésnek minősültek.

Tudatlanság

Ezzel nem tudatlannak vagy butának kívánom őket titulálni, bár a magyar ügyvezetőkhez és ahhoz a tisztséghez képest, aminek ellátását vállalták, kétségkívül többnyire aluledukáltak voltak. A tudatlanság alatt itt elsősorban azt értem, hogy ezek az emberek szinte soha, semmit nem tudtak azon cégek működéséről, tartozásairól, körülményeiről, amiknek az ügyvezetését elvállalták.

A nagy tartozásokat felhalmozott társaságok nevében eljárók azonban nem a környékről választottak. Ott az volt a cél, hogy az ügyvezető senki számára, soha többet ne legyen elérhető. Ezek persze azok az ügyek voltak, ahol a nagy felhalmozott köztartozások mellett óriási mennyiségű szállítói tartozás is volt, ill. ezek mellett az ügy jelentős sajtónyilvánosságra is számot tarthatott.

Ezen árnyékügyvezetők általában két irányból érkeztek. Távoli egzotikus országokból pl. Mongóliából, Kínából, vagy bizonytalan nemzetközi státuszú, lehetőleg háborús övezetből.

Távoli egzotikus országból érkező ügyvezetők felelősségre vonását sok felszámoló megpróbálta, minimális sikerrel. Nagyon sok ország van még mindig a világon, ahova egy darab tértivevényes levél szabályszerű kézbesítése és a tértivevény visszaérkezése 1 évet (!) vesz igénybe.

Interjúalanyom számolt be arról a konkrét esetről is, amikor egy felszámoló egy mongol cégvezető felelősségét próbálta megállapítani, mely teljesen eredménytelen maradt. Előforduló esetként számolt be arról is, amikor Kínából hoznak egy embert, repülőjegyét oda-vissza fizetve, aki eljön néhány napra Magyarországra, a szükséges papírokat aláírja, a bankszámlát megnyitja, bankkártyát megigényli, átveszi (ahol személyes jelenléte nélkülözhetetlen). A bankból kifelé jövet már elveszik a bankkártyáját, az internetbank hozzáférését, őt magát, ill. a munkáját kifizetik, a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren felültetik a Kínába tartó gépre és soha többet senki nem látja őt. Sem a hivatalok, sem a hatóságok, sem az újságírók. A cég pedig valakik irányítása alatt működik tovább.

Tapasztalatból beszélt, amikor elmondta, hogy szívesen hoznak ügyvezetőt Ukrajna vagy Oroszország háborús övezeteiből is. Itt elsősorban kelet-ukrajnai területek, pl. Donyeck, Luhanszk város, ill. a Krím-félszigetről érkezettek a legkeresettebbek. Ezeken a területeken kevéssé foglalkoznak egy levél szabályszerű kézbesítésével, nem beszélve egy esetleges ítélet végrehajtásáról.

Mégis a magyar árnyékügyvezetők voltak/vannak a legtöbben, bár ahogy a jogszabályok egyre komolyabban veszik az ügyvezetéssel járó felelősséget, úgy egyre nehezebb találni olyan magyar állampolgárt, aki ennek anyagi, ill. egyéb (eltiltási) következményeit viselné, valamint már olyan összegekbe kerülne, hogy jó eséllyel nem érné meg neki.

Magyar árnyékügyvezető választása azért is kockázatosabb, mert egy előre kifizetett összeg akár évekkel később bekövetkezett felelősségre vonásoknál már az árnyékügyvezető számára ködbe vész és esetleg újabb anyagi igényekkel áll elő, vagy egyszerűen a tényleges vezető ellen fordul.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az árnyék ügyvezetés megállapítása bírósági eljárás keretében nem egyszerű feladat. Komoly előkészítést és felkészültséget igényel a költséges pereskedés a felperestől.

VI.2. Az ügyek országrészek szerinti megoszlása

A joggyakorlat-elemző csoport vizsgálta az ügyek országrészek szerinti megoszlását is. Rögzítették a tényhelyzetet, ami megmutatta, hogy az egyes megyékben indult felszámolási eljárások számához viszonyítottan, az ország keleti régióiban felülreprezentáltak a vezető tisztségviselők felelősségével kapcsolatban indult perek.

Ennek okát keresve megemlítették az országrész gazdasági helyzetét, bár kérdésként fennmaradt, hogy pontosan a gazdasági helyzetnek milyen hatása lehet a perindítások számára. Utaltak még a hitelezők nagyobb keresetindítási aktivitására, de az részletezésre nem került.

Azt gondolom, hogy egyik érv sem lehet lényegi valós indok. Vélhetően a joggyakorlat-elemző csoport arra gondolt, hogy a keleti országrészben azért gyakoribb a perindítás, mert fejletlenebb a régió, vagy a gazdasági teljesítménye szerényebb a Nyugat-Magyarországinál, de álláspontom szerint ez nem lehet általános indok. A perindítás ugyanis mindenképpen jelentős költségekkel jár.

Azt gondolom, hogy a perindítás egyszerű személyi körülményekre vezethető vissza, azaz amelyik megyében az adóhatóságnak lehetőséget lát a perek vitelére, ott gyakoribb a perindítás. Ahol nem, ott kevesebb, vagy egyáltalán nincs.

VI.3. A felszámolók által indított megállapítási perek problémái²⁴

A Cstv. értelmében a felszámoló az adós nevében jár el, ami azt jelenti, hogy a kereset eredményessége esetén az adós pernyertes, eredménytelensége esetén pervesztes lesz.

Ezek a pusztán jogi tények, de vajon mi az oka annak, hogy a felszámolók még az átlagosnál is kevesebb pert indítanak a volt ügyvezetők felelősségre vonásával kapcsolatban?

Azt gondolom, hogy ebben az előbbi mondatban benne van a válasz is. A felszámolónak a felszámolási eljárás során kellene megindítani a pert. A felszámolási eljárásban a felszámolót sokszor igen komoly presszió éri a hitelezők részéről azért, hogy indítsa meg a volt ügyvezetők felelősségre vonása érdekében a pert.

Ennek az általános indoka röviden az szokott lenni, hogy a felszámoló tudja a legtöbbet az ügyről, az ügyvezetőről, nála vannak a dokumentumok, a könyvelési anyag és tulajdonképpen a per megindítása sem kerül semmibe a felszámolónak.

Ezen optimális helyzet fennállta azonban – interjúalanyom szerint - rendkívül ritka.

Néhány tényt osztott meg a tapasztalataiból. Ma a frissen indult felszámolási eljárások közel 50%-ában nincs ügyvezető és nincs semmiféle irat. Ez bővebben azt jelenti, hogy a felszámolóbiztos az eljárás indulásakor, bár elküldi az ügyvezetőnek a felszólító levelet, leveleket, kéri a bíróságtól az ügyvezető – akár - többszöri bírságolását is, de az ügyvezetővel nem tudja felvenni a kapcsolatot.

A felszámolóknak sokszor fogalmazódik meg elvárás azzal kapcsolatban, hogy a helyzetet hogyan lehetne megoldani, de itt megint tisztázni kell egy sokszor kevésbé ismert félreértést. Az, hogy az ügyvezető nem jelenik meg, ill. nem ad át semmiféle iratanyagot, az nem bűncselekmény.

Az ügyvezetők jó része már a felszámolási eljárás előtt a bíróságtól sem vesz át semmiféle levelet, a felszámolótól meg még annyira sem. A polgári jog korábban ehhez kézbesítési vélelem formájában adott segítséget, most kézbesítési fikció révén, és ezekhez különböző joghatásokat is fűzött (kézbesítettnek tekintendő) de a büntetőjogban ez kevés. Mindaddig, amíg az ügyvezető nem vesz át semmilyen iratot, alappal hivatkozhat arra, hogy Ő nem tudott a felszámolási eljárásról.

A csődbüntettnek pedig nincs gondatlan alakzata, ezt a bűncselekményt csak szándékosan²⁵ lehet elkövetni, ami mindaddig nem állapítható meg, amíg kétséget kizáróan nem bizonyítható, hogy az ügyvezető tudott a felszámolási eljárásról.

Még ha az ügyvezető át is veszi a végzéseket a bíróságtól, ill. a felszólító leveleket a felszámolótól, akkor sem biztos, hogy bármilyen iratanyagot át fog adni. Ilyenkor általában a legkülönbözőbb indokokkal próbálja kimenteni magát.

Leggyakoribb hivatkozások:

---

²⁴ A FOE tagjaival készített személyes interjúk során szerzett információk feldolgozása alapján készült tartalom

²⁵ Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 404. §

- Az iratanyagot ellopták. A felkészültebbje ilyenkor feljelentést tesz, kihívja a rendőrséget, átadja az iratjegyzéket, (mert azt nem lopták el) ragaszkodik hozzá, hogy a rendőrségi jegyzőkönyvben szerepeljen az összes tétel az iratjegyzékről, amit aztán lehet lobogtatni a felszámolónak, hogy szívesen átadnék mindent, de ellopták – a felszámoló tehetetlen.
- Az iratanyag megsemmisült (elázott, elégett stb.). Ilyen esetben, ha kellően dokumentálva van akár rendőrség, akár biztosítótársaság által – a felszámoló tehetetlen.
- Az iratokat nem adja ki a könyvelőm/ügyvédem/volt alkalmazottam. Ilyenkor a felszámoló végeláthatatlan levelezésbe, telefonálgatásba és végeredményben pereskedésre kényszerül az iratanyag megszerzése érdekében, de a végeredmény legtöbbször szinte semmi iratanyag. Ha valamit szerez, az sem rendezett, teljesen eshetőleges, alig használható.

Már a felszámolások kezdetén többfajta helyzet állhat elő.

A felszámoló sok esetben nem találkozik az ügyvezetővel. Ilyenkor szinte borítékolható, hogy iratanyagot sem fog kapni.

Iratanyag és ügyvezető hiányában pedig a felszámoló már az eljárás elején nagy hátránnyal indul. Úgy a követelésbehajtások terén, mint az esetlegesen csalárd ügyvezető ellen. Kérdéseket ugyanis alapvetően iratokból lehet feltenni. Ellenőrizetlen, nem kellően dokumentált ötleteket nagy számban osztanak meg a hitelezők, de azokat mindig fenntartásokkal kezeli a felszámoló, hiszen azokkal egy perben, túl sok mindent nem lehet kezdeni.

Egy másik esetben a felszámoló találkozik az ügyvezetővel, de iratanyagot nem kap. Megjelenik az ügyvezető, de iratanyagot nem hoz magával. Ilyenkor egyet tehet a felszámoló, hogy a vagyonnal próbálja meg elszámoltatni, mert ezt elvileg persze iratok nélkül is meg kell tennie.

Végül a felszámolónak abban az esetben sincs túl sok lehetősége, ha az ügyvezető minden különösebb indoklás nélkül egyszerűen nem ad le iratokat. Megkísérelheti a felszámolást elrendelő bíróságtól az ügyvezető bírságolását kérni, de az iratanyagot ez sem pótolja. Ritkán, de előfordul, hogy az ügyvezető semmiféle indokot nem mond. Általában arra hivatkozik, hogy nem ért a könyveléshez, nem tudja az iratokat összeszedni.

Büntetőjogi szempontból ilyenkor sem lehet mit kezdeni egy ügyvezetővel. Néhány évvel ezelőtt az volt a felszámolói gyakorlat, hogy nagy mennyiségű feljelentést tettek, de sajnos azzal sem tudtak átütő eredményt elérni. A nyomozásokat általában rendre megszüntették. A nyomozást megszüntető határozat ellen jogorvoslatnak, panasznak van helye, de a felszámoló ezt nem tehetette meg, mert nem ő volt az ügy sértettje. A nyomozásokat azzal a visszatérő indokolással szüntették meg, hogy önmagában az, hogy az ügyvezető nem ad le tevékenység záró mérleget, még nem jelenti azt, hogy a mérleget nem készítette el.

A jogalkotó pedig a leadás hiányát nem, csak az elkészítés hiányát pönalizálta²⁶ a számvitel rendje elleni bűncselekményként. A felszámoló pedig azt nyilvánvalóan soha nem tudta bizonyítani, hogy a mérleg nem készült el, csak azt, hogy neki nem adták át. Mindezek alapján elgondolkodtató ennek a szabályozásnak az életszerűsége. Mennyi a valószínűsége annak, hogy az ügyvezető elkészíti a mérleget, de nem adja le.

Ritkán ugyan, de előfordul az a helyzet is, amikor a felszámolónál megjelenik az ügyvezető és szépen összerakott anyagot tesz az asztalra. Ezekben az ügyekben a felszámoló elkezdí számba venni, értékesíteni a vagyont, behajtani a követeléseket és teljesíteni a többi felszámolói kötelezettséget.

Ahhoz, hogy az ügyvezető felelősségét megállapító pert indítson, a felszámolónak ennél sokkal többre lenne szüksége. De miért is adná át az ügyvezető a saját felelősségét bizonyító okiratokat? Milyen okból gyűjti valaki saját maga ellen a bizonyítékokat és adja át olyan embernek, akinek feljelentési kötelezettsége van, ill. felelősség megállapítási pert indíthat az ügyvezető ellen?

Mindezekből jól látszik, hogy a felszámoló az esetek döntő többségében nincs abban a helyzetben, hogy az ügyvezető felelősségének megállapítását kérje a bíróságtól. Igazából többnyire véletlenszerűen kerül ilyen helyzetekbe. Általában úgy, hogy az ügyvezető véletlenül/tudatlanul ad oda olyan iratokat, amivel saját maga felelősségét bizonyítja. Esetleg akkor, ha a hitelezők, akikkel az ügyvezető esetleg évek, vagy évtizedek óta együtt dolgozik, átadnak olyan bizonyítékokat, amiket a felszámoló később fel tud használni.

A feljelentéssel kapcsolatban érdemes megemlíteni a Btk. 404/A. §-át, mely szerint: Az a felszámoló, aki a felszámolási eljárás során hitelt érdemlő tudomást szerez a számvitel rendjének megsértése²⁷ vagy csődbűncselekmény²⁸ elkövetéséről, és erről a hatóságnak, mielőtt teheti nem tesz jelentést, vétség miatt 1 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Interjúalanyom elmondása szerint ez a büntető rendelkezés a bevezetésekor nagy port vert fel felszámolói körökben, hogy tudniillik, akkor ők most már felelősségre vonhatóak lesznek akkor is, ha nem jelentenek fel valakit, ill. lényegében mindenkit? A felszámolók jó része ezt a szakaszt úgy értelmezte, hogy ezentúl mindenkit, aki nem tökéletes iratanyagot ad le a felszámolónak, azt következetesen fel kell jelenteni. Ebből születtek azok a nehezen érthető és védhető anomáliák, hogy ugyan a feljelentés megtételekor már tudta a felszámoló, hogy az eljárás megszüntetésre kerül, mégis minden alkalommal elmondta, hogy nem azért tesz feljelentést, mert azt várja, hogy a nyomozóhatóság bármit is felderít, hanem azért, hogy őt ne vonhassa senki felelősségre a feljelentés elmulasztása miatt.

Tételezzük fel, hogy a felszámoló abban a helyzetben van, hogy megkapott mindenféle iratanyagot, még olyat is, amiből világosan kitűnik, hogy a volt ügyvezető a vagyont, vagy annak egy részét kimentette.

Ilyenkor kellene egy megállapítási pert indítani. Itt merül fel egy másik alapvető kérdés, hogy a pereskedést ki finanszírozza?

---

²⁶ Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi XXVII. törvény 17. §

²⁷ Btk. 403. §

²⁸ Btk. 404. §

Ebben erősen megoszlanak a vélemények. A joggyakorlat-elemző csoport bírói tagjai azon a véleményen voltak, hogy a felszámolónak kötelessége ezeket a pereket megindítani, hiszen ezek nem ügyvédkényszeres perek, ergo nincs költségük sem.

Felszámolói oldalról azonban a helyzet ennél árnyaltabb. Ezeket a pereket elő kell készíteni. Az előkészítés már szakembert igényel, aki lehet pl. egy ügyvéd. Az ügyvéd összeszedi, rendszerezi a felelősség megállapítását alátámasztó iratokat, felállítja a tényállást, megírja a keresetlevelet. A per tárgyalására el kell mennie, és a felszámoló jogi érdekeit megfelelően képviselnie.

Már az eddig felsoroltak több napot vesznek igénybe, főleg, ha egy debreceni, szegedi, vagy pécsi tárgyalási helyszínnel számolunk, ahova egy tárgyalásra elutazni pl. Budapestről, minden esetben egy munkanapot vesz igénybe.

Tévedés, hogy ezek a perek nem ügyvédkényszeresek. De jure lehet, de de facto biztosan nem. Ezeket a pereket nem lehet szaksegítség nélkül előkészíteni és a tárgyalásra sem lehet elküldeni az asszisztent.

Költségben nem túlzásba esve és valamennyi költséget a perre allokálva is - több napnyi ügyvédi munkadíj, iratanyagok átnézése, rendszerezése, könyvelő, könyvvizsgáló igénybevétele, utazási költségek a tárgyalás(ok)ra, készkiadások stb. – a felszámolónak legalább 100-200 ezer forint összegű költséggel kell számolnia.

Fontos tudni, hogy ezek a költségek esetlegesen - ha részben is, de - elszámolhatók lennének felszámolási költségként, azonban az adós cégben többnyire nincs erre fedezet. Ilyen esetben perindításkor a felszámolónak kell(ene) ezeket előlegezni. Számolnia kell azzal is, ha nem nyeri meg a pert, akkor a teljes költséget viselheti.

Álláspontom szerint elsősorban ezekkel az okokkal magyarázható, hogy a felszámolók miért is nem akarnak ilyen pereket indítani.

VII. KITEKINTÉS A KÜLFÖLDI JOGI MEGOLDÁSOKRA ÉS AZ EGYSÉGES UNIÓS SZABÁLYOZÁS LEHETŐSÉGE

A német jogrendszerben főszabály szerint a Kft-k vezető tisztségviselőinek nem áll fenn a felelősségük a hitelezőkkel szemben. Ez alóli kivételként említhető az a szituáció, mikor a hitelező úgy köt szerződést a gazdasági társasággal, hogy bizalmát a vezető tisztségviselőbe veti.²⁹ Ilyen esetekben a szerződés a vezetőt is köti.³⁰

Német részvénytársaságok esetében az igazgatósági tagoknak mögöttes felelősségük áll fenn, így velük szemben eljárás csak akkor indítható, ha azt már a gazdasági társaság ellen sikeres lezárás nélkül megindították.

A magyar szabályozáshoz legközelebb álló szituáció, mikor a vezető a tőle jogosan elvárt gondossági követelményeknek nem tesz eleget, ilyen esetekben vele szemben a jog közvetlen fellépés lehetőségét biztosítja.

---

²⁹ BGB 311. § (3) bek.

³⁰ Götz Hueck – Christine Windbichler, Gesellschaftsrecht, Verlag C.H. Beck, München 2003. 489.

A francia jogban a vezető tisztségviselők minden olyan magatartásukkal okozott kárért felelnek, melyet e jogkörükben fejtettek ki, mind a társaság, mind harmadik személyek vonatkozásában. A joggyakorlat ezzel ellentétesen azt tartja, hogy ezeket a károkat társaság által okozottaknak kell tekinteni. Ebből következik, hogy a Code de Commerce vonatkozó rendelkezései súlytalanná válnak, hiszen a vezetők majdnem mindig mentesülnek a felelősségre vonás alól.³¹

A francia jogszabályok már differenciálnak kontraktuális és deliktuális felelősség között. Ezek érvényesítésére különböző keresetfajtákat rendszeresítettek, melyek a gyakorlatban többször találkoznak.

Az angol jog több esetben kifejezetten lehetőséget biztosít a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítására a teljesség igénye nélkül pár példával szolgálva:

- a vezető olyan felhatalmazás meglétének hamis látszatát kelti, ami alapján jogosult lenne a társaság nevében bizonyos szerződések megkötésére;
- be nem jegyzett gazdasági társaság nevében vállalt kötelezettség teljesítéséért;
- ha a vezető nyújtja a többletbiztosítékot, amit harmadik személy igényelt (gazdasági társaság által vállalt kötelezettség teljesítésével kapcsolatban).³²

Az USA jogában szintén az tekinthető főszabálynak, hogy a vezető tisztségviselő nem tartozik felelősséggel a társaság által megkötött ügyletekért abban az esetben, ha ő jogkörén belül jár el.

Az ez alóli kivételeknek három fő esete van:

- a vezető kifejezetten garanciát vállal a társaság teljesítéséért, és cserébe ellenszolgáltatásban vagy ennek ígéretében részesül;
- a vezető azt a látszatot kelti harmadik személlyel szemben, hogy saját nevében - és nem a társaságéban - jár el. Ennek az esetben két altípusa létezik. Első esetben a vezető egyáltalán nem tájékoztatja a harmadik személyt képviselői minőségéről. Másik esetben utalást tesz rá;
- bizonyos esetekben a társaság felelőssége mellett a vezetőé is megállapítható. Pl. az adómegfizetési kötelezettség elmaradása esetén.³³

Kérdés, hogy van-e szükség a fizetéseképtelenségi jog uniós szintű szabályozására. A tagállami vonatkozó jogi szabályozások igen eltérőek, ami bizonytalanságot okozhat a gyakorlatban.

Ilyen eltérés pl. a tagállamok ugyanazon jogellenes magatartásra vonatkozó szabályozása. A szabályozás egyik ága a „wrongful trading” stratégiával dolgozik - a magyar jogi szabályozás is ide tartozik, - amely alapján a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beálltával a vezető tisztségviselő kötelezettségei megváltoznak. Ebben a jogi struktúrában van lehetőség a volt tisztségviselők felelősségének megállapítására is. A kétlépcsős jogérvényesítési rendszert a II.3.2.1. „Megállapítási per”, II.3.2.2. „Mulasztási per” pontok alatt már ismertettem, így erre

---

³¹ Cseh Tamás: A vezető tisztségviselő és a társaság egyetemleges felelőssége? Polgári Jogi Kodifikáció, 2008. No. 5-6, 34.

³² Mohai Máté: A vezető tisztségviselők felelősségének lehulló lepléről, Gondolatok a Ptk. 6:541. §-ának értelmezéséhez, In: MJ 2015/9., 509. o.

³³ Hanno Merkt: US-amerikanisches Gesellschaftsrecht, Verlag Recht und Wirtschaft, Heidelberg 1991. 318-319.o.

itt külön nem térek ki.

A német rendszer viszont „duty to file” elmélet mentén mozog, mely szerint a vezető abban az esetben, ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenné válik vagy túladósodik, köteles haladéktalanul, de legkésőbb 3 héten belül kérelmet előterjeszteni a fizetéseképtelenségi eljárás iránt. Az ennek elmulasztásából következő károkért ő felel.

Ebből vezethető le az a probléma is, hogy mikor a társaság érdekeltségi központja megváltozik, elképzelhető, hogy az egyik jogi struktúrát követő ország joga alól egy a másikat követőnek hatálya alá kerül, hiszen a főeljárás fizetéseképtelenségi joga az alapja a vezető tisztségviselő felelőssége megállapításának. Ebben az esetben beszélhetünk jogbizonytalanságról, hiszen az eljárás megindulásakor a vezető nem tudhatja biztosan, hogy mely tagállam joga szerint tesznek kísérletet a felelősségének megállapítására. Muzsalyi Róbert ebben a kérdéskörben kiemeli, hogy a társaság érdekeltségi központjának áthelyezésére a vezetőnek általában nincs ráhatása.³⁴

Unión belül ez a jogterület nem áll kohéziós kényszer alatt. Elegendő lenne ugyanis a tagállamoknak útmutatást adni és minimális eljárási szabályokat alkotni, melyek mentén az elinduló tagállami szabályozás a jogbiztonságot jobban szolgálná. Egyelőre, bár a tagállamok törekednek jogi szabályozásaik közelítésére, a vonatkozó joganyag meglehetősen heterogén képet mutat.

VIII. ÖSSZEGZÉS

Összességében elmondható, hogy a vezető tisztségviselők felelősségre vonásának kérdése nemcsak érdekes, hanem aktuális téma is.

A szabályozás mostanra hosszú fejlődési folyamaton ment keresztül. Kezdetben a vezető felelősségét megalapozó magatartások köre a mai hatályos jog szerintihez képest meglehetősen szűk volt, a jelenlegi szabályozás egyre több esetben teszi lehetővé a korlátolt felelősség áttörését és a mögöttes felelősség megállapítását.

A jogalkotó egyre részletesebben nyilatkozik az eljárási szabályokról, a kimentési okokról. Fontos, hogy már az árnyékvezető is felelősségre vonható.

Mindenképp biztató, hogy a területre egyre nagyobb figyelem irányul, és a jogalkotó keresi a megfelelő jogi megoldásokat a gyakorlat problémás kérdéseire. Jól látszik ez pl. a megállapítási és marasztali per perindítási feltételeinek változásán, a vagyoni biztosíték intézményének bevezetésén, vagy a perindításra nyitva álló jogvesztő határidő hosszának módosításain.

A szabályozás további szigorítása szükségességéről jelenleg is viták folynak. A szakág jövőjéről összetett, többirányú egyeztetéseket tartanak, keresve az utat a mindenki számára leghatékonyabb szabályozás irányába.

---

³⁴ Muzsalyi Róbert A vezető tisztségviselők felelőssége fizetéseképtelenség esetén: az uniós szintű szabályozás szükségességéről, Tanulmány In: Polgári Jog Lap – Polgári Jog 2017/5. 1-12. o.

IX. IRODALOM JEGYZÉK

Források:

- A tanulmány alapját Turcsán Tamara „A vezető tisztségviselők felelőssége a Csődtörvény alapján” című szakdolgozata képezte
- Cseh Tamás: A vezető tisztségviselő és a társaság egyetemleges felelőssége? Polgári Jogi Kodifikáció, 2008., No. 5-6, 34.
- Götz Hueck – Christine Windbichler, Gesellschaftsrecht, Verlag C.H. Beck, München 2003.
- Hanno Merkt: US-amerikanisches Gesellschaftsrecht, Verlag Recht und Wirtschaft, Heidelberg 1991.
- Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján. In: Gazdaság és Jog, 2013., 21. évf. 6. szám, 3-8. p.
- Kúria Polgári Kollégiuma „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége” tárgykörben felállított Joggyakorlat-elemző Csoport összefoglaló véleménye (Vélemény), 2016., 2016.El.II.JGY.G.2.https://kuriabiroseg.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_6.pdf (2020. június 9.)
- Szunyogh Zsófia: A vagyoni biztosítékkal kapcsolatos kérdések, Vélemény
- Felszámolók Országos Egyesülete (FOE) elnöksége által rendelkezésre bocsátott adatok, interjú részletek, a FOE tagjaival készített személyes interjúk során szerzett információk.

Folyóirat:

- Mohai Máté: A vezető tisztségviselők felelősségének lehulló lepléről, Gondolatok a Ptk. 6:541. §-ának értelmezéséhez, In: Magyar Jog 2015/9.
- Muzsalyi Róbert: A vezető tisztségviselők felelőssége fizetéseképtelenség esetén: az uniós szintű szabályozás szükségességéről, Tanulmány In: Polgári Jog Lap – Polgári Jog 2017/5.
- BH 2001.12.594 (Legf.Bír.Mfv.II.10.661/1999.sz.)

Jogforrás:

- BGB 311 § (3) bek.
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény
- A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény
- A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény
- 2011. évi CXCVII. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról
- 2017. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi XXVII. törvény

